
EUROPA ETA EUSKALERRIA

Aspaldion entzuten dogu jakingarri au: Europako geneak euskaldunenak dirala eta Europa'n agiri diran toki-izenak be euskerearen sustraia daukela.

Au euskaldunak esana ba'litz, txobinkeria dirudike, au da, geure burua goratzen dogula edo beste era batera esateko nartziskerian jausten garala, baiña ez, ez dira euskaldunak ori diñoenak, gaur berton irakurri dot DEIA'n olako barri bat (2003-01-12) eta ez noa besterik egiten idaz-lan ori euskeratu baiño. Aurretiaz auxe bai esango dot: zergaitik ez dabe ekarten adibide lez Europa'n ain zabal dabillen "landa" itza edo Italia'n entzuten dan "gona" edo "fraka" itz onein zeltak zabalduak dirala esaten da, baiña aitaturako burubide ori baiezteko be bide izan leitekez.

"Azterketa batek diñosku euskerea Europa'ko toki-izen askoren sustraian dagoala. Europa'ko itz askok euskerearen senide diran itzak daroet barruan. Beste azterketa batek diño Europa'ko biztanleen lau irueren (3/4) euskaldunen ondorengoak dirala. Pentsabide au "Scientific Amerikan"aldizkarian agertua da,

"Azterketa orrek adibide asko dakaz euskerearen izenetatik sotuak dirala Europa'ko izen asko adierazko Esaterako "eber" ura edo errekea adierazteko erabilten da eta Europa'ko larogei uritan agertzen da eta ori euskerazko "Ibar"etik datorrela diño eta berba orrek euskeraz ibarra edo erreka-ondoko zelaia esan gura dau. Aztertu dira, baita, euskaldunena dan "is"berba-zatixua daukenak. Onek be ura edo errekea esan nai dau eta Alemania'n eta Suiza'nsarritan agertzen da. Antzera jazoten da "ur" euskal itzagaz. Eta billatzailleak sarritan agertzen dala "arn" diño, eta beti ibarretan, euskeraz "aran" agertzen dan adierazpenagaz. Ori agertzen da Ingalterra-barrenean Arundel izenean edo Noruega-'ko Arendal edo Alemania'ko Arnach eta Arnsberg izenetan eta olakoak amaika ba-dagoz. Jakingarria da Munich izena edo München. Au ez da lekaideak bizi diran tokia. Lenago Munika izan ei zan eta orrek erreka ondoko goia esan gura dau eta euskerazko "mun"etik dator. Onek errekonodoa esan gura dau, goiko lurra. Euskerea zabal ebillen Europa osoan orain 18000 urte dirala. DEIA.

"Germanizale eta Amerika-zale zan Ernest Furstemann'ek XIX gizaldian au esan ebanean: "Europa'ko erreken izenak landu bako diamanteak dira" ondo ekian zer iñoan-Eun urte geroago izkuntzalari talde batek egin-dako azterketan burubide au azaltzen dau: Europa'ko izen asko eta askoren atzean euskerearen senide diran itzak dagozela, eta ori onexegaitik dala: Euskaldunak, azkenen-

go izozketaren ostean, orain dirala 18000 urte Europa osoan biztanle ziralako.

"Billaketa ori gazteleraz agertu dan "Scientific Amerikan" aldizkariaren azkenengo zenbakian agertzen da eta Munich'en Ludwig-Maximilian Ikastetxe Nagusian germanizale eta izkuntzleri dan irakasleak idatzia da; Peter Foster bere izena eta Elisabet Hamel izparlari jakituna dau lagun.

"Billaketa orretan aztertzen dana gaurko europatarren eta euren izkuntzen jatorria da, izkuntzalari ikuspegitik eta Europa'n diran biztanletzak eta uriak dabezan izenak kontuan artuta egiten da. Azterketa orrek diñoenez, izen orrek ez datoz indoeuropearrendandik, antxiñako, edesti-aurreko, erriak erabilten ebezan izkuntzetatik baiño eta arkeologoak diñoenez, antxiñako erri orrek Europa'n bizi ziran azkenengo izotz-aldiaren ostean. Azterketa orrek olako erri bat aitutzen dau, gaur bizi dana, eta izotz-aldikoa dana, euskaldunen erria.

"Izkuntzalaritzako burubide onen ondorenak, genetikatik ateraten diranen antzekoak dira: Oneik be aldizkari orretan agertzen dira eta diñoenez, europarretatik 3/4 edesti-aurreko euskaldunen geneetatik sortuak dira eta orrek agertzen dau izotzaldiaren ostean Europa biztanle bete zanean, ara joan ziranak iberoen erdi-ugarteko iparraldetik eta Frantzia'ren ego-sartaldetik joanak ziralako.

"Billatzaille bezeizi orrein ustez, euskaldunak Europa'n bizi ziran artean izenak ezarri eutsezan lurreko aldaketa guztiai toki-izenak ezarriz eurak erabilten eben izkuntzaz. Orrelan Europa'ra gero etorri ziran biztanleak izen orrek euren izkuntzara egokitu ebezan zer esan nai eben jakin barik.

"Edesti-aurreko europear euskaldunak itzi ebena ez ziran toki-izenak beste barik. Lurralde bat baiño geiagoten zenbaketa egiteko era arrigarriak aurkitzen dira, oiñarria ogei dala. Eta ori ez zan indoeuropearrak euren amarkako zenbaketa. Keltak euskaldunakandik artu eben ogeikako zenbaketa, eta ori dauke Dinamarka'tarrak be, baita aintxiña'ko frantziarrak be 360n. urtera arte. Billatzailleak diñoskuna au da: "Izan leiteken gauzea da euskaldunen izkuntza sortzen asi zala izotzaldiaren ondoren bizi-rik geratu ziranen artean. Gero alkarte oneik iparralderantz eta Europa'ren erdi-alderantz zabaldu ziran. Etorri barri orrek euren izkuntzan emon eutsezan toki-izenak ibai edo erreka, mendiai, ibarrai eta zingirai eta eurakaz ekarri eben Madalendarra deritxon jakintza.

(Vasco Press Bilbao. Euskeratu Olazar'tar Martin'ek)